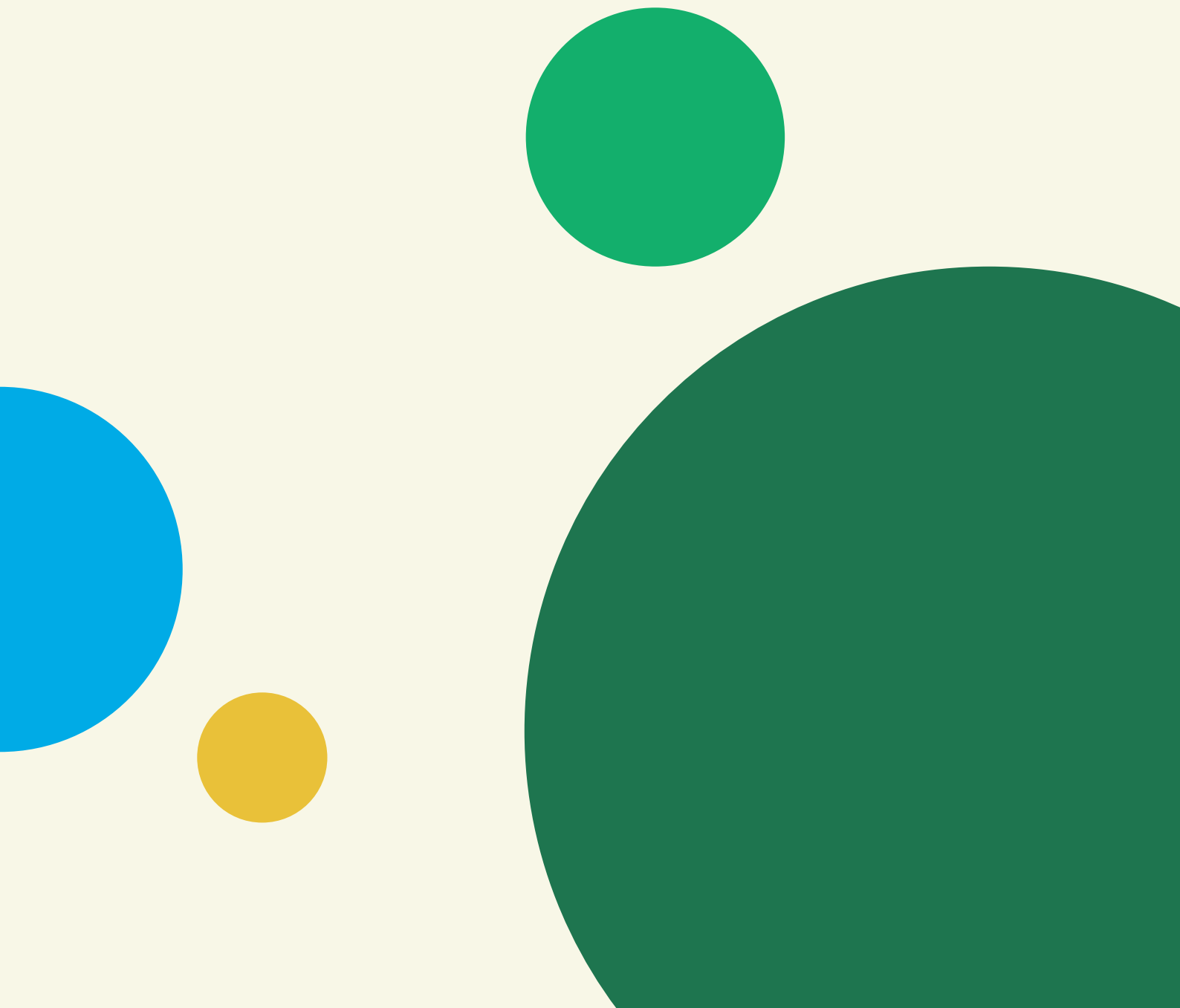

Formas omvärldsrapport 2024

R9:2024
ISBN: 978-91-540-6216-4
Diarienummer: 2024-01211

Stockholm, 2024-08-26

Förord

Att bevaka och analysera vår omvärld är en förutsättning för att vi ska ha den information vi behöver för att driva en effektiv och framåtsträvande verksamhet. Inte minst i den rörliga omvärld vi just nu befinner oss i.

På Formas ser vi ett värde i att alla medarbetare är med och analyserar vad som händer i omvärlden. Många ögon, öron och hjärnor är en styrka när vi ska fånga upp de händelser och trender i vårt samhälle som kan påverka vår verksamhet. Vi bedriver därför systematisk omvärldsbevakning och omvärldsanalys där alla har möjlighet att bidra.

Den här rapporten beskriver våra utvalda omvärldsspaningar från 2024, och utgör underlag för, bland annat, vår verksamhetsplanering och prioriteringar inför det kommande året. Vi använder den också för att öka vår medvetenhet om omvärlden och möjliggöra välgrundade beslut i vår verksamhet, på såväl kort som lång sikt. Under början av året samlades 260 spaningar in, tio av dessa har valts ut för vidare konsekvensanalys och finns beskrivna i den här rapporten.

Våra omvärldsspaningar från 2024 är alla tydligt kopplade till de stora världstrenderna som pågår vad gäller geopolitisk instabilitet, AI och grön omställning. Vi ser att forsknings- och vetenskapsdiplomati får en allt viktigare roll, att betydelsen av det lokala hållbarhetsarbetet kan få ökad betydelse, och att jakten på naturresurser är i gång. Vi ser också att AI kan ge många möjligheter både inom Formas ansvarsområden och inom forskningsfinansiering. Just nu pågår också mycket som kan komma att förändra forskningsfinansieringssystemet, både nationella och internationellt. Det och mycket mer kan du läsa om i den här rapporten.

Stort tack till alla på Formas som bidragit med spaningar och analys!

Omvärldsgruppen

26 augusti 2024

Kontaktuppgifter till omvärldsgruppen:

Therese Woodhill

Forskningssekreterare

Therese.Woodhill@formas.se

+46 8 775 41 10

Johan Bryggare

Kommunikatör

Johan.Bryggare@formas.se

+46 8 775 41 07

Innehållsförteckning

1 Formas omvärldsarbete	5
1.1 Systematisk omvärldsbevakning och omvärldsanalys	5
1.2 Framsyn och annat omvärldsarbete	6
1.3 Så här använder vi omvärldsspaningarna från rapporten i vår verksamhet	7
2 Årets omvärldsspaningar	8
2.1 Säker AI	8
2.2 Möjligheter med AI	8
2.3 Systemet för forskningsfinansiering i förändring	9
2.4 Sveriges NATO-medlemskap medför förändringar	9
2.5 Forsknings- och vetenskapsdiplomati	10
2.6 Tillit, trovärdighet och relationer allt viktigare	10
2.7 Styrning eller tillit?	11
2.8 Jakten på begränsade naturresurser	11
2.9 Förändrad spelplan för hållbarhetsarbetet	12
2.10 Globala utmaningar, lokala lösningar	12
2.11 Andra spaningar och svaga signaler	12

1 Formas omvärldsarbete

På Formas arbetar vi sedan ett antal år tillbaka systematiskt med att bevaka och analysera omvärlden. Formas omvärldsarbete har två huvudsyften, dels att ge stöd i framåtsyftande arbete, dels att bidra till kompetenshöjning och kunskapsutbyte inom myndigheten. Omvärldsarbetet ska stärka vår förmåga att:

Kunna fatta beslut här och nu

Prioritera kommande årets arbete

Framtidssäkra verksamheten

För att möta behoven inkluderar vårt omvärldsarbete flera olika moment:

Individuell
omvärldsbevakning

Systematisk
omvärldsbevakning
och omvärldsanalys

Sprida
omvärldsspaningar
inom organisationen

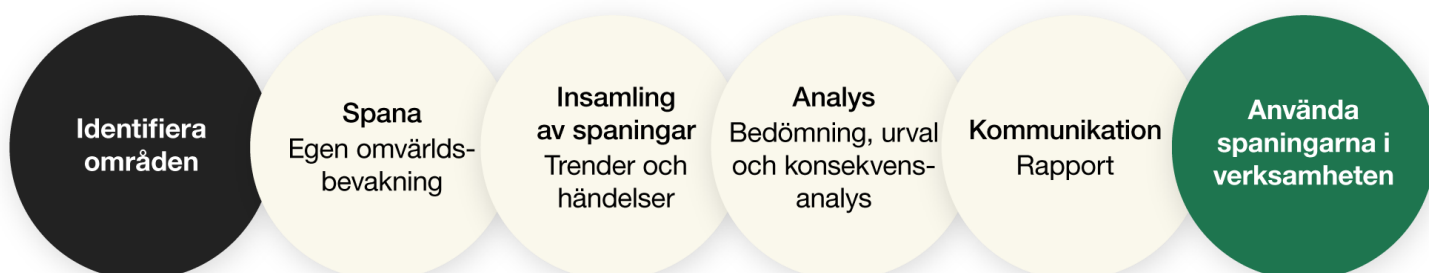
Formas omvärlds- och
framsynsforum

Framsynsarbete utifrån
behov

Öka
framtidskunnigheten
hos Formas, genom
workshops, talare osv.

1.1 Systematisk omvärldsbevakning och omvärldsanalys

Omvärldsrapporten som du just nu läser är resultatet av vår systematiska omvärldsbevakning och omvärldsanalys, där alla medarbetare på Formas löpande omvärldsbevakar. Vi samlar in samtliga omvärldsspaningar, bedömer deras relevans och gör därefter konsekvensanalyser på ett urval av dessa spaningar. Fokus i den här delen av Formas omvärldsarbete ligger på omvärldsspaningar som kan påverka Formas verksamhet upp till fem år framåt och resultatet används främst för att prioritera det kommande årets arbete, som underlag till verksamhetsplanering, budgetarbete, kompetensutveckling med mera, men också i mer långsiktigt arbete så som strategiarbete.

I vår process för strukturerad omvärldsbevakning och omvärldsanalys börjar vi med att identifiera vilka områden som Formas som organisation bör omvärldsbevaka, för att sedan identifiera vilka områden som bör bevakas på varje avdelning, samt individuellt. Var och en omvärldsbevakar inom sina ansvarsområden. Spaningar samlas ihop löpande på avdelningarna. En gång per år görs en analys av samtliga spaningar på avdelningarna då de mest relevanta spaningarna för Formas verksamhet identifieras. De utvalda spaningarna samlas sedan in från alla avdelningar, tillsammans med spaningar från våra styrande råd.

De insamlade spaningarna bearbetas sedan ytterligare av Formas omvärldsgrupp, med representanter från samtliga avdelningar, och ett urval av spaningar väljs ut för vidare konsekvensanalys. Alla Formas medarbetare bjuds in att delta då vi gör konsekvensanalyser. Då ges också möjlighet att föreslå aktiviteter som Formas borde genomföra till följd av en spaning. Resultatet av omvärldsanalysen presenteras i en omvärldsrapport som vi publicerar externt, som den du läser nu, och i ett internt material som används vidare inom myndigheten vid verksamhetsplanering, budgetplanering, kartläggning av kompetensbehov med mera.

1.2 Framsyn och annat omvärldsarbete

Behovet av framsynsarbete och att stärka organisationers förmåga att vara förberedda inför framtiden har ökat på senare tid, något som även omvärldspaningarna i förra årets rapport vittnade om. På Formas utför vi framsynsarbete utifrån behov. I år fokuserar vi även på att öka organisationens kompetens inom framsynsmetodik genom att ha bjudit in medarbetarna till inspirationsföreläsning på temat, samt att delar av omvärldsgruppen kompetensutvecklar sig inom framsyn.

Vi jobbar också aktivt för att medarbetarna ska dela med sig av spaningar för att bidra till kunskapsutbyte och kompetenshöjning. Utöver det så deltar vi i flera omvärldsnätverk, bland annat Futures Sweden. Dessutom delar vi med oss av hur vi arbetar med omvärldsanalys till olika organisationer som efterfrågar det.

1.3 Så här använder vi omvärldsspaningarna från rapporten i vår verksamhet

För att förstå de omvärldsspaningar som vi har identifierat som extra relevanta för Formas gör vi konsekvensanalyser på dem. Vi avsätter då tid för att, i workshopformat, diskutera och bjuder in alla medarbetare för att få en bredd av perspektiv och kompetens i analyserna. Syftet är först och främst att förstå vilka konsekvenser (positiva såväl som negativa) trenden kan ha på vår verksamhet, men också att förstå vilka drivkrafter som ligger bakom och vad vi kan behöva göra för aktiviteter till följd av den. Vi diskuterar följande tre aspekter:

Drivkrafter

- Vad ligger bakom spaningen? Beskriv sådant som vilka faktorer, aktörer, trender etc som påverkar utvecklingen.

Konsekvenser

- Ange vilka konsekvenser spaningen kan tänkas få för myndighetens verksamhet och de målgrupper vi arbetar mot.

Förslag på aktiviteter

- Lämna förslag på aktiviteter som vi kan göra för att hindra, hantera eller dra nytta av situationen.

Vi tar också fram workshopmaterial som sedan används på avdelningarna för ytterligare diskussion om hur omvärldstrenderna påverkar vår myndighets verksamhet.

2 Årets omvärldsspaningar

2.1 Säker AI

I takt med att AI integreras i allt fler aspekter av vår vardag, ökar behovet av robusta säkerhetsåtgärder och tydlig reglering. AI-system har potential att revolutionera många områden, men med denna potential följer också betydande risker som måste hanteras för att säkerställa säkerhet och etisk användning. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) visar i en rapport att majoriteten av offentliga organisationer i Sverige inte når upp till grundläggande krav vad gäller cybersäkerhet. Inom EU har man nu skapat nya AI-lagar där man delar in tekniken och dess påverkan i riskkategorier efter hur det får användas. System som ”social poängsättning” kategoriseras som ”oacceptabel risk” och kommer förbjudas. Detta då det bland annat anses hota de mänskliga rättigheterna. Lagen ska vara införd 2026.

Det kommer också nya tjänster och regler inom området informationssäkerhet. Bland annat ett nytt EU-regelverk, NIS2, som berör hur myndigheter ställer krav på informationssäkerhet i sina upphandlingar. Tjänsten Säker digital kommunikation mellan myndigheter (SDK) som drivs av DIGG är ett exempel på en ny tjänst, och ska möjliggöra att man kan skicka känslig och sekretessklassad information mellan aktörer enkelt, tryggt och säkert.

2.2 Möjligheter med AI

De kommande åren kommer AI att påverka och transformera vår värld inom en rad områden, och i en omfattning som det är svårt att idag ha tydliga föreställningar om.

Många av våra omvärldsspaningar påtalar säkerhetsaspekter med AI, men många spaningar vittnar också om de många möjligheter AI medför. AI har potential att accelerera forskning och innovation och genom att analysera stora datamängder och simulera komplexa system kan AI bidra till att forskare kan göra nya upptäckter. Inom samhällsbyggande kommer AI bland annat att kunna bidra till att optimera stadsplaneringen, trafikflödena och sättet vi använder våra resurser på. Inom areella näringar kan exempelvis AI-drivna precisionsodlingar och skogsbruk optimera skördar, minska miljöpåverkan och bidra till en bibehållen biologisk mångfald.

AI kan också användas som verktyg när forskare skriver forskningsansökningar, likväl som inom forskningsfinansieringens olika processer, till exempel i beredningen av forskningsansökningar. Likaså skulle AI kunna användas som verktyg också i systematiska forskningssammanställningar, likt de vi på Formas tar fram.

Med en utbredd användning av AI kommer också arbetsmarknaden att förändras, likväl som kompetens- och utbildningsbehov. Flera aktörer har lyft behovet att Sverige investerar mer i utbildning och omskolning inom AI så väl som andra berörda yrken och industrier.

För att AI ska kunna användas på ett ansvarsfullt sätt måste det dock finnas transparens kring hur systemen fungerar och vilka data de tränas på. Tillförlitligheten är avgörande, särskilt inom områden som säkerhet och sjukvård, men även inom forskningen och fördelning av forskningsmedel spelar transparens och tillförlitlighet stor roll.

2.3 Systemet för forskningsfinansiering i förändring

Forskningsfinansieringssystemet genomgår förändringar både nationellt och internationellt, till exempel när det gäller hur meriter bedöms och hur internationella samarbeten bäst utförs ansvarsfullt. Flera finansiärer och lärosäten har tidigare skrivit på den internationella överenskommelsen inom CoARA (Coalition for Advancing Research Assessment). Målet är att utveckla hur forskning bedöms, för att därigenom öka dess kvalitet, transparens och genomslagskraft. Senare i år har en svensk gruppering som ska samla det nationella arbetet med att utveckla såväl meritvärdering som utvärdering av forskning, sitt första möte. I slutet av 2024 ska också resultatet från ett regeringsuppdrag om ansvarsfull internationalisering presenteras. Uppdraget ska resultera i riktlinjer för internationella samarbeten, inklusive forskningsfinansiering. Även säkerhetsläget i vår omvärld påverkar förutsättningarna för internationell samverkan inom forskning.

Samtidigt utforskas nya verktyg av forskningsfinansiärer. Satsningen Impact Innovation har till exempel startat under året, och är ett exempel på ett omfattande samarbete mellan olika statliga forskningsfinansiärer för att kraftsamla och möta olika samhällsbehov. AI har också börjat testas inom vissa delar av forskningsfinansieringsprocessen.

Senare under 2024 kommer också regeringens nya forskningspolitik presenteras i nästa forsknings- och innovationsproposition. Det pågår även en utredning om mindre myndigheters uppgifter och organisering, där både Formas och Forte ingår. Eventuella förändringar till följd av forskningsfinansieringsutredningen från 2023 förväntas också presenteras senare i år.

2.4 Sveriges NATO-medlemskap medför förändringar

NATO-medlemskapet innebär omfattande förändringar för Sverige, allt från behov av ny infrastruktur och andra budgetprioriteringar till behov av nya forskningssatsningar och nya internationella samarbeten. En större del av Sveriges BNP avsätts numera för försvar, jämfört med föregående år. Något som kan påverka resurstilldelningen till andra utgiftsområden i statsbudgeten. Sveriges engagemang i internationella konflikter kan komma att öka och NATO-medlemskapet innebär också att Sverige måste uppfylla krav på bland annat investeringar i befintlig och ny infrastruktur. Medlemskapet, tillsammans med krigsläget i vår omvärld, sätter också ljuset på inhemsk livsmedelsproduktion, informationssäkerhet kopplat till beredskap av livsmedel samt regionala och globala handelsförutsättningar. Teknologiska framsteg inom försvarssektorn kan också komma att bidra positivt till hållbarhetsmål genom utveckling av ny teknik som kan komma till användning civilt.

Vad gäller forskning och innovation så förväntar vi oss ett ökat fokus på forskning inom försvar, men också en ökad betoning på säkerhet och resiliens inom Formas ansvarsområden. Internationella forskningssamarbeten bedöms fortsatt att ha en viktig roll för att nå globala samhällsmål.

2.5 Forsknings- och vetenskapsdiplomati

Forsknings- och vetenskapsdiplomati har fått allt större betydelse globalt. Begreppet beskriver hur användningen av vetenskapligt samarbete och forskning kan främja diplomatiska relationer och internationella samarbeten mellan länder. Vetenskapsdiplomati kan bidra till att hantera globala utmaningar som klimatförändringar, hälsokriser och säkerhetsfrågor genom att skapa gemensamma plattformar för forskning och innovation. Men även andra politikområden kan gynnas av en utvecklad och förstärkt vetenskapsdiplomati.

Vetenskapsdiplomati är i dag en del av EU:s strategi för att främja unionens ekonomiska intressen och värderingar. EU har också ökat sitt fokus på vetenskapsdiplomati, finansierat forskningsprojekt samt skapat EU Science Diplomacy Alliance. Det finns flera internationella vetenskapsdiplomatiska konstellationer av intresse, till exempel CERN, European Southern Observatory, EU-kommissionens Joint Research Centre (JRC), IIASA, och den nyligen etablerade Synchrotron-light for Experimental Science and Applications in the Middle East (SESAME).

Det finns också ett rådgivande europeiskt expertnätverk, som inkluderar diplomater och forskare från hela EU som utforskar användningen av vetenskapsdiplomati, bland annat för att utveckla vetenskapsbaserade lösningar för globala gemensamma resurser som AI, havet, klimatet, hälsa och polerna.

2.6 Tillit, trovärdighet och relationer allt viktigare

Felaktig och vinklad information sprids på bred front via sociala medier och alternativa mediekkanaler, AI-genererade så kallade deep fakes fabricerar verklighetstroga videor och ljudklipp, och det blir allt svårare att identifiera vilken information som är korrekt, trovärdig och balanserad. Förtroendet för samhällets organisationer har börjat naggas i kanten genom olika former av desinformationskampanjer. Tillit och trovärdighet blir en alltmer värdefull valuta för organisationer.

Politiseringen av frågor som exempelvis klimat och skogsbruk har skapat en miljö där organisationers trovärdighet allt oftare ifrågasätts baserat på vilka de väljer som företrädare i olika frågor. Klimatpolitiska rådets senaste rapport bemöttes i vissa kretsar snarare av att rådets medlemmar misstänkliggjordes, än att sakfrågorna diskuterades. Det räcker inte längre med att kommunicera ett budskap – det är minst lika viktigt vem som förmedlar det.

Denna utveckling ställer nya krav på organisationer. Att bygga och vårda relationer med relevanta målgrupper och intressenter blir allt viktigare. Transparens kring beslut och processer är avgörande för att ytterligare skapa förtroende. Att välja företrädare och samarbetspartners med integritet och trovärdighet blir en strategisk nödvändighet. Organisationer som lyckas bygga och behålla tillit kommer att ha en betydande konkurrensfördel i en tid som präglas av en kamp mellan information och desinformation.

2.7 Styrning eller tillit?

Akademisk frihet har debatterats flitigt. Enligt en undersökning bland lärare, forskare och doktorander som UKÄ, Universitetskanslerämbetet, genomfört 2024, säger varannan svarande att den akademiska friheten är utmanad. Det vanligaste svaret på vad de anser utmanar friheten är politisk påverkan och styrning samt forskningsfinansieringssystemet. Exempel på styrning kan vara regeringens krav på säkerhetskompetens i universitetens styrelser, detaljerade krav på inriktningen på den forskning som finansieras och långtgående återrapporteringskrav och administration.

Men det är inte bara inom akademien som diskussioner om politiskt inflytande i motsats till tillitbaserad styrning varit uppe. Det har till exempel varit omfattande diskussioner kring hur det politiska styret har behandlat säkerhetsklassade rekryteringar inom myndigheter och att vissa generaldirektörer inte har fått förlängda förordnanden. Även diskussioner om att exempelvis förändra Riksbankens roll och mandat och återföra makt till finanspolitiken har pågått, och kan vara ett tecken på att vissa politiker ser ett behov av att öka eller förtydliga styrningen över myndigheter.

2.8 Jakten på begränsade naturresurser

Omställningen från en fossilbaserad värld till en än mer elektrifierad värld kräver enorma mängder jordartsmetaller och andra kritiska naturresurser. Detta driver utforskning och utvinning till nya platser, både på land och under havsytan. En ökad efterfrågan på kritiska material och nya teknologier som utmanar traditionella utvinningsmetoder, ställer nya krav på hur vi relaterar till begreppen tillväxt respektive hållbarhet.

Samhällets resursbehov sätter frågor om markanvändning i fokus och nya områden utforskas. Exempelvis har upptäckten av stora mängder is på Mars, tillräckligt för att täcka hela planeten med vatten, öppnat nya möjligheter för samhällsutvecklingen. Gruvdrift på havets botten har blivit en aktuell fråga efter att Norge gett tillstånd till prospektering. Efter detta beslut har många kritiska röster höjts, och behov av försiktighet för att undvika skador på de marina ekosystemen har uppmärksamats. Inom EU-kommissionen diskuteras under 2024 en gemensam strategi för vattenpolitik, kallad Blue Deal. Denna strategi, tillsammans med olika vattendirektiv inom EU, kan ha betydande inverkan på samhällsbyggande och naturresursförvaltning i Europa.

Ökade naturresursbehov behöver dock inte endast innebära ökad användning av jungfruliga material. Återvinning har blivit en central strategi för att säkra tillgången på nödvändiga material. Exempelvis återvinningen av jordartsmetaller från sopor, vilket minskar beroendet av nyutvinning och kan bidra till en mer hållbar resursanvändning.

Global instabilitet, och ett svårare säkerhetspolitiskt läge, påverkar också tillgång och efterfrågan på naturresurser. Konflikter, klimatförändringar och geopolitiska spänningar skapar osäkerheter som kan leda till både ökad konkurrens om och prisökningar på kritiska naturresurser. Det förekommer också en ökad grad av regionalt och nationellt försörjningsfokus, vilket kan leda till en ökad protektionism. Dessutom kan den ökade efterfrågan på kritiska material i sig leda till att skapa och förstärka de geopolitiska spänningarna och konflikterna.

2.9 Förändrad spelplan för hållbarhetsarbetet

Inom utbildningsområdet är hållbarhetsfrågor fortsatt aktuella. Kompetenser och kunskap om hållbarhet efterfrågas i nya roller och yrken som uppstår i samband med den gröna omställningen. Samtidigt närmar vi oss år 2030, då FN:s hållbarhetsmål ska vara uppnådda. De senaste årens Covid-19 pandemi, internationella konflikter och försämrad ekonomi har bidragit till att takten i hållbarhetsarbetet minskat, och i vissa fall nedprioriterats. I Sverige har bland annat uppdrag om att redovisa det interna arbetet med Agenda 2030 tagits bort från myndigheters regleringsbrev. I Formas omvärldsrapport från 2023 fanns en spaning om förändrad miljö- och klimatpolitik med ett skifte till större fokus på elektrifiering. Om det leder till ett för stort, eller ensidigt fokus, på tekniska lösningar riskerar vi att aspekter av humaniora och samhällsvetenskap försummas, trots att dessa discipliner är avgörande för en holistisk förståelse av hållbarhetsfrågor.

Samtalen om hållbarhetsarbetet efter 2030 har börjat ta fart. I en artikel i Nature konstaterar forskare att de globala hållbarhetsmålen förmodligen inte kommer kunna nås till 2030. Samtidigt behöver målen enligt dessa forskare uppdateras för att hantera samhällets utveckling bortom 2030.

2.10 Globala utmaningar, lokala lösningar

World Economic Forum (WEF) Global Risk Report 2023 introducerade begreppet polykris, vilket innebär en kombination av globala kriser som är ömsesidigt beroende av varandra och som tillsammans har en större påverkan än varje enskild kris. Genom systemtänkande och systemdynamik kan vi identifiera och modellera komplexa interaktioner mellan olika kriser, bättre förstå hur dessa sammanlänkade kriser förstärker varandra samt vilka de bakomliggande orsakerna som leder till miljö- och sociala problem är. Samhället har behov av en större andel tvärvetenskaplig forskning. Nuvarande strukturer för forskningsfinansiering behöver därför möta behoven av tvärvetenskapliga och systemorienterade studier.

År 2024 betonar WEF Global Risk Report att lokala och nationella åtgärder, särskilt de som involverar näringslivet, är viktiga för att adressera dessa globala problem. Det kan finnas stora skillnader mellan hur nationell respektive lokal politik prioriterar och implementerar miljö- och klimatåtgärder. Lokala initiativ kan stöta på hinder om den nationell politiken inte är lika stödjande. Samtidigt kan ett fortsatt lokalt, eller regionalt, arbete bidra till en ökad takt i hållbarhetsarbetet. Under 2024 har till exempel Stockholm stad arbetat med att öka ambitionerna med stadens klimatmål.

2.11 Andra spaningar och svaga signaler

2.11.1 Spaningar inom klimatområdet

Bland de insamlade spaningarna, och utöver de tio som valdes ut för konsekvensanalys, återfinns också trender och händelser som visar på framsteg inom klimatarbetet. Som exempel kan nämnas att Parisavtalet lever vidare, en artikel i the Guardian från januari 2024 visade att EU:s koldioxidutsläpp från fossila bränslen sjönk med åtta procent 2023 jämfört med året innan och nådde den lägsta nivån på över sex år. EU har också lagt fram en plan för att minska utsläppen av växthusgaser med 90 procent till år 2040.

2.11.2 Svaga signaler

Några spaningar kom också in som skulle kunna vara svaga, eller tidiga, signaler på kommande förändringar och därmed intressanta att analysera genom att använda framsynsmetodik snarare än konsekvensanalys. Svaga signaler karaktäriseras ofta av att de fångar något oväntat, förvånande eller nytt. De kan därför vara mer eller mindre säkra, eller osäkra. Bland våra insamlade spaningar har vi identifierat svaga signaler som den analoga motrörelsen, konservativa barn, att miljö- och klimatförändringar kommer leda till sorg och sorgprocesser samt en potentiell ny typ av ”washing”, när forskare inkluderas för ökad trovärdighet i sammanhang som kanske är mindre opartiska än man vill signalera.

2.11.3 Annat som händer i omvärlden

Starkt framväxande fokus på konst och kultur inom forskningen. Gestaltad livsmiljö har börjat få genomslag på lokal nivå, vilket kan komma att få långsiktiga effekter framöver, bland annat i byggprocesser. Kommer kulturen få en större roll i transformativa processer?

Biologisk mångfald ses alltmer som en integrerad del av systemet människa-samhälle. Näringsliv och företag visar också ett större intresse för biologisk mångfald. I slutet av 2022 antogs ett nytt globalt ramverk för biologisk mångfald och i början av 2024 godkändes EU:s restaureringsdirektiv, vilket bör leda till fler skyddade områden.

Juridifiering av miljö- och klimatfrågor? Det har under de senaste åren varit flera fall där domstolar och andra instanser lyfter miljöfrågor. Som exempel kan nämnas att en domstol i Sverige under 2023 för första gången har beslutat att kemisk exponering (i detta fall PFAS i dricksvatten) ska klassas som en personskada. Andra exempel på rättsfall de senaste åren rör Cementa ABs rätt till täkt av kalksten i en känslig naturmiljö, och för några år sedan blev Whanganui floden i Nya Zeeland enligt lag erkänd som ett levande väsen, med juridiska rättigheter och skyldigheter.

Frågor kring desinformation, fake news och filterbubblor, är fortsatt aktuella. Många organisationer upplever fortsatt svårigheter att nå ut med korrekt information.

Resultatet av EU-valet i juni 2024 kommer ha påverkan framöver. Kommer vi se ett starkare, oförändrat eller svagare EU? Den gemensamma miljöpolitiken kan komma att påverkas. Samtidigt har de senaste åren visat på ett starkt EU-samarbete som har kunnat lägga grund för en gemensam klimat- och miljöpolitik, och där gemensamma beslut kring stöd till Ukraina, snabb lagstiftning för gröna given och beslut om distribuering av vaccin mot Covid-19 varit möjligt.

Formas är ett statligt forskningsråd för hållbar utveckling. Vi finansierar forskning och innovation, utvecklar strategier, gör analyser och utvärderar. Våra verksamhetsområden finns inom miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Vi genomför forskningssammanställningar som syftar till att underlätta för Sverige att nå våra miljömål. Därutöver kommunicerar vi om forskning och forskningsresultat.